

แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

GUIDELINES FOR SUSTAINABLE TOURISM MANAGEMENT FOR COMMUNITY-BASED
TOURISM, A CASE STUDY OF BAN KOKMUANG, JORAKHEMAK,
PRAKHONCHAI DISTRICT, BURIRAM PROVINCE

อัจฉรา ศรีลาชัย¹ และภูกริก บัวสอน²
Atchara Srilachaiand¹ and Phukirrk Buasorn²

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร

² อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร
E-mail: atchara.srilachai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้
ยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 34 คน ร่วมกับการสังเกตการณ์ จากการ
วิเคราะห์ข้อมูลประเด็นสัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่ม พบว่า 1) ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการ
ท่องเที่ยว โดยมีความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และมีบริการ
บ้านพักโฮมสเตย์ 2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บ่งชี้จาก
รางวัลในระดับต่าง ๆ เช่น รางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
และ 3) ควรเร่งจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ

แนวทาง การท่องเที่ยวชุมชน ความยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the community capacity building for sustainable tourism management, 2) to study the success factors and guidelines for sustainable community-based tourism management. The researchers used qualitative research methods with studying the documents and interviewing 34

stakeholders in community which also observed the interviewee for analyzing data during discussion. The findings were 1) the community capacity building is capacity development of sustainable tourism which in a learning center, tourism resources and homestay. 2) the essential success factor for sustainable community-based tourism was guaranteed by cultural tourism's community award and Thailand homestay standard. 3) we must speed up to make the community-based tourism management plan for contributing to tourism growth.

Keywords

Guidelines, Community Based Tourism, Sustainability

ความสำคัญของปัญหา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของคนอีสาน นั่นคือ “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” ที่ถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นที่ลอกเลียนแบบได้ยาก ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้นำการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และในปี พ.ศ. 2558 ทางภาครัฐได้ออกแคมเปญเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรองชื่อว่า “12 เมืองต้องห้าม...พลาด” คัดเลือกเมืองรองที่มีขีดความสามารถ มีศักยภาพ มีจุดเด่นทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต จาก 5 ภูมิภาค คัดเลือกมาจำนวน 12 จังหวัด เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัด หรือเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปท่องเที่ยวมากกว่าเมืองท่องเที่ยวหลัก ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับคัดเลือก 2 จังหวัด คือ จังหวัดเลย “เย็นสุข สุดที่เลย” และจังหวัด คือ จังหวัดบุรีรัมย์ “เมืองปราสาทสองยุค” (ผู้จัดการออนไลน์, 2557)

ชุมชนบ้านโคกเมืองตั้งอยู่ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีประวัติความเป็นมาเริ่มต้นประมาณปี พ.ศ. 2480 ได้มีครอบครัวราษฎรจากตำบลต่าง ๆ จากทางจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ศรีสะเกษ เป็นนายฮ้อยค้าขายวัว ควาย แล้วเดินทางผ่านเส้นทางนี้ อพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน หลีกหนีปัญหาน้ำท่วม และมีครอบครัวของนายเพชร นางจรุง โพธิ์นวนศรี ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากตำบลตาจง มาตั้งถิ่นฐานอยู่ชุมชนบ้านโคกเมืองด้วยเช่นกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 ผู้นำชุมชนและลูกบ้านได้ร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน โดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อ.พ.ป. จนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านให้เป็น “หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” และรางวัลที่ทำให้นักท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐรู้จักเพิ่มมากขึ้น คือ Thailand Homestay Standard 2015-2017 ชุมชนบ้านโคกเมืองก่อตั้งมาเป็นเวลากว่า 79 ปี โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18 (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก, 2557) จุดเด่นของชุมชนบ้านโคกเมือง คือ ภูมิสังคมที่โดดเด่น และมีความได้เปรียบกว่าชุมชนใกล้เคียง ได้แก่ ภูมิสังคมด้านวิถีชีวิตของการทำนาและความมีมิตรไมตรีกับผู้มาเยือนเสมือน

ญาติพี่น้อง ภูมิสังคมด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวทางอารยธรรมขอมตั้งอยู่ในชุมชน คนในชุมชนดำเนินชีวิตโดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จนขยายเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้สนใจเดินทางมาเยี่ยมชมหมู่บ้าน โดยนำเสนอเป็นรูปแบบฐานการเรียนรู้มีถึง 13 ฐาน การเดินทางท่องเที่ยวหรือศึกษาดูงานสามารถเที่ยวชมได้ตลอดทั้งปี และเมื่อชุมชนดำเนินงานมาระยะหนึ่ง ชุมชนก็พัฒนาและเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ชุมชนก็เริ่มเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น ขาดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ขาดการพูดคุยกันในการหาทิศทางที่จะดำเนินงานไปข้างหน้า การจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนจึงถือว่ามีความสำคัญ หากชุมชนไม่มีการจัดการที่ดี ขาดการวางแผน ขาดการพูดคุยกัน ขาดการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา

ผู้วิจัยจึงตระหนักว่าจะมีแนวทางอย่างไรบ้างจะทำให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกิดความยั่งยืน และให้ผู้นำชุมชน คนชุมชนตระหนักถึงความมีความมีส่วนร่วมของในท้องถิ่น คำนึงถึงการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง โดยยังคงเสนอให้ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ ให้คนในชุมชนดำเนินงานโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยกันพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่มุ่งเน้นเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป และรู้จักการจัดการการท่องเที่ยวให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้หน่วยงานประชาชน ลูกหลานได้นำไปพัฒนาให้ชุมชนยั่งยืนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ศักยภาพของชุมชนบ้านโคกเมืองในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมืองควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งคำถามที่ใช้ได้ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญก่อนลงพื้นที่สัมภาษณ์จริง และใช้การสังเกตการณ์ควบคู่ด้วย พื้นที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านโคกเมือง หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และ หมู่ที่ 18 โดยมีขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มประชากร หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ แบบเฉพาะเจาะจง และการให้สัมภาษณ์แบบบอกต่อ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสมาชิกที่ดูแลโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านโคกเมือง ผู้นำชุมชนทั้ง 4 หมู่บ้าน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก จำนวนทั้งสิ้น 17 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกเมือง จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มบริษัททัวร์ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ได้แก่ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

กลุ่มที่ 5 นักวิชาการ/ นักอนุรักษ์/ นักวางแผน ในพื้นที่ศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า ในการลงพื้นที่จะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสัมภาษณ์แต่ละกลุ่มเพื่อนำไปสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.2 การสังเกต ใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้ควบคู่กับการสัมภาษณ์ด้วย

2.3 การบันทึกภาพ และเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ และระหว่างการสังเกตเพื่อนำมาประกอบการเขียนงานวิจัย

3. การเก็บข้อมูล ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมีดังนี้

3.1 ศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบัน ข้อจำกัด ปัญหา อุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการลงพื้นที่เข้าไปสังเกต สัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกที่ดูแลโฮมสเตย์ ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก และผู้ประกอบการในพื้นที่

3.2 ลงพื้นที่สัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับ จุดเด่น ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางที่จะจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป สัมภาษณ์บริษัททัวร์ ในประเด็นด้านสถานการณ์การท่องเที่ยว ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน และการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน และสัมภาษณ์นักวิชาการ/นักอนุรักษ์/นักวางแผน ในประเด็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการทำงานท่องเที่ยวในชุมชน และแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ยั่งยืน

3.3 สรุปแนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนให้ยั่งยืนจากการสังเกตในชุมชนจากค้นหาข้อมูล และจากการลงพื้นที่

3.4 ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วน สรุปผล หลังจากนั้นประเมินข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปสำหรับการเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต ภาพถ่ายนำข้อมูลที่ได้นำจัดหมวดหมู่ให้ตรงประเด็นในการศึกษา

4.2 ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง และตีความข้อมูลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

4.3 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ และนำมาตรวจสอบข้อมูล เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาวิเคราะห์หาประเด็นที่คล้ายคลึงกัน และมีทิศทางเดียวกัน แล้วนำมาจัดเข้ากลุ่ม และ

เขียนข้อมูลเป็นข้อความเชิงบรรยายจัดทำข้อสรุปในแต่ละประเด็นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้ 1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ปราสาทหินเมืองต่ำที่ตั้งอยู่ในชุมชน มีความสวยงามและมีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่สวยงามเป็นรู้จักแก่นักท่องเที่ยว และมีโบราณเมืองต่ำที่เป็นสระน้ำโบราณที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย กุฏิฤๅชีบ้านโคกเมืองหรือโรคยาศาลที่ได้รับการบูรณะจากกรมศิลปากรอย่างสวยงาม แต่สถานที่ 2 แห่งนี้ นักท่องเที่ยวยังไม่รู้จักมากนักเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ 2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย เขาปลายบัดเป็นป่าชุมชนแห่งเดียวที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดในตำบลจรเข้มาก ซึ่งเป็นที่ตั้งของปราสาทเขาปลายบัด และยังเป็นภูเขาไฟ 1 ใน 6 ภูเขาไฟ ที่ดับสนิทแล้วของจังหวัดบุรีรัมย์ 3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต เช่น การรำอ้อปรา การรำบายศรีสู่ขวัญ แต่จะมีให้เห็นเฉพาะที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังชุมชน ในด้านสถาปัตยกรรมของบ้านเรือนจะไม่มีให้เห็นไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย ภาพวาด ไม่ได้เก็บไว้ การที่จะค้นหาเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนจึงเป็นอุปสรรค ในด้านประเพณีชุมชนบ้านโคกเมืองมีประเพณีที่ยังเป็นดั้งเดิมอยู่ ได้แก่ ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ ที่ถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน และมีประเพณีท่องเที่ยวปราสาทเมืองต่ำตามรอยอารยธรรมขอม ซึ่งจะจัดเป็นประจำทุกปี

ภาพที่ 1 ภาพกุฏิฤๅชีบ้านโคกเมืองหรือโรคยาศาล

ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย

1.2 ศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยว

บ้านพักโฮมสเตย์มีพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา มีบ้านพักพร้อมให้บริการจำนวน 30 หลัง สามารถรองรับผู้เข้าพักได้ถึง 100 คน และยังได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่จะสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวได้ เจ้าของบ้านแต่ละหลังมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ส่วนอุปสรรคในการทำงานด้านบริการในปัจจุบัน คือ การเติบโตของชุมชนทำให้มีโฮมสเตย์

ของเอกชนเกิดขึ้น เป็นการแบ่งส่วนแบ่งของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักโฮมสเตย์ที่แท้จริง ในส่วนของเอกชนมีเงินทุนในการประชาสัมพันธ์ มีผู้ดูแลสื่อออนไลน์ให้ กลุ่มโฮมสเตย์จึงต้องรักษามาตรฐานของตนเองไว้ให้ได้

ด้านการบริการของชุมชน เช่น ด้านที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยวในชุมชน จุดจำหน่ายของที่ระลึก ชุมชนบ้านโคกเมืองมีความพร้อมทุกด้าน แต่ปัญหาในการทำงานในแต่ละด้าน มีดังนี้ ร้านอาหาร การควบคุมเรื่องความสะอาดสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะเป็นร้านอาหารของเอกชน การที่จะไปบอกให้รักษาความสะอาดของร้านก็เป็นสิ่งที่ยาก การบริการนำเที่ยวในชุมชน มีมัคคุเทศก์น้อย ให้บริการนำเที่ยว ถ้านักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาโดยไม่ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าก็จะมีมัคคุเทศก์ให้บริการ นักเรียนอาจจะติดเรียนได้ ถ้าเป็นมัคคุเทศก์ในชุมชนก็ติดออกไปทำประกอบอาชีพ จุดจำหน่ายของที่ระลึก มีอยู่ 2 จุด คือ จุดที่ 1 บริเวณด้านหน้าปราสาทเมืองต่ำ เป็นพื้นที่ดูแลของทางอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง การเข้าไปดูแล หรือการขอความร่วมมือยังเป็นสิ่งที่เป็อุปสรรคเนื่องจากหน่วยงานที่ดูแลเป็นคนละหน่วยงานกับชุมชน จุดที่ 2 อยู่ด้านในของชุมชน คือ ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP อุปสรรคในการทำงานจะเป็นในเรื่องของผู้ดูแลศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP การจ้างบุคลากรเพื่อมาดูแลศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP ไม่คุ้มค่ากับรายรับที่ได้จากการจำหน่ายสินค้า

1.3 ศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ ด้านการทำงานมีความเป็นระเบียบในการจัดเก็บเอกสารที่สามารถตรวจสอบได้ และการเียนการเข้าพักของแต่ละบ้านเพื่อให้มีรายได้ที่เท่าเทียมกัน ปัญหาในการทำงานของกลุ่มโฮมสเตย์ การให้คำปรึกษาจากผู้นำชุมชน และการพูดคุยกัน ทำให้การทำงานมีช่องว่างในการทำงาน บางครั้งก็เกิดความซ้ำซ้อนกันของงาน ในการบริหารจัดการของร้านค้าชุมชน ร้านค้าแต่ละร้านมีศักยภาพของตนเองอยู่แล้ว และมีผู้ดูแล การขอความร่วมมือก็ไม่มีปัญหา แต่ปัญหาในการบริหารจัดการร้านค้าจะเป็นเรื่องการทำการตลาดมากกว่า ที่ยังขาดการพูดคุยทำความเข้าใจเพื่อที่จะหาแนวทางในการทำการตลาด เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนบ้านโคกเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน เพราะการทำงานในปัจจุบันมีแต่ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้ขับเคลื่อนให้ชุมชนเดินทางต่อไป แต่บางครั้งผู้นำชุมชนก็ต้องการความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อช่วยกันหาแนวทางในการจัดการ และพัฒนาชุมชนต่อไป

ในด้านรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเป็นผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรเพิ่มเติมรูปแบบการท่องเที่ยว ดังนี้ 1. จัดทำเส้นทางจักรยาน เส้นทางเดินทางโดยรอบชุมชนมีความสะดวกสบายจึงเหมาะแก่การปั่นจักรยาน และสามารถแวะพักตามแหล่งท่องเที่ยวได้ 2. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเส้นทางภูเขาไฟในจังหวัดบุรีรัมย์ นักท่องเที่ยวจะได้เดินทางท่องเที่ยวภูเขาไฟในจังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งได้ซื้อผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อข้าวภูเขาไฟอีกด้วย 3. เพิ่มกิจกรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ให้มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น เช่น การให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำอาหารพื้นบ้าน การทำบุญใส่บาตรตอนเช้า เป็นต้น 4. ดึงวิถีความเป็นชุมชนเกษตรกรรมออกมาให้เป็นจุดขาย 5. ขยายกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากกลุ่มที่เข้ามาศึกษาดูงาน

1.4 ศักยภาพด้านการตลาดทางการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านโคกเมืองยังมีจุดอ่อนในด้านการทำการตลาด ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ยังต้องได้รับการแก้ไขด้านการตลาด และขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดช่องทางการจำหน่ายผ่านสื่อออนไลน์ ชุมชนต้องอาศัยหรือสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม และการทำโปรโมชันของสินค้าในชุมชน ขาดการพูดคุยกันว่าจะนำเสนออะไรเพื่อมาทำเป็นโปรโมชัน ในด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชนก็ยังเป็นปัญหาการประยุกต์สินค้าให้เป็นชิ้นขนาดเล็ก สินค้าที่จำหน่ายจะเป็นผ้าไหม ผ้าขาวม้า เสื้ออก เป็นสินค้าที่เป็นชิ้นใหญ่ และราคาค่อนข้างสูง อาจจะต้องประยุกต์สินค้าให้เป็นขนาด ราคาจับต้องได้ และออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้น่าสนใจ และต้องคำนึงถึงกำลังการผลิตสินค้าที่ระลึกด้วย ถ้าหากมีการสั่งเป็นจำนวนมากจะสามารถผลิตได้ทันหรือไม่

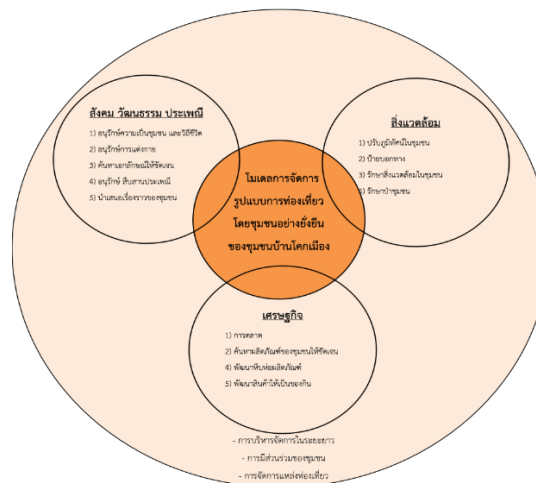
1.5 ศักยภาพด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนบ้านโคกเมืองมีกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในชุมชน กิจกรรมการเดินป่าของกลุ่มโฮมสเตย์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมได้ตามความสนใจ กิจกรรมการนั่งรถอีแต่นชมหมู่บ้าน กิจกรรมการปั่นจักรยานท่องเที่ยวในชุมชน ปัญหาด้านกิจกรรมของชุมชนยังขาดการเชื่อมโยงกัน และยังมีอีกหลายอย่างที่สามารถนำมาทำกิจกรรมได้ เช่น การทำนา นักท่องเที่ยวต้องมาท่องเที่ยวในช่วงการทำนา นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ และก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วย

2. ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

2.1 ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนบ้านโคกเมือง จุดเริ่มต้นในการพัฒนาชุมชน เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2549 ได้รับรางวัลการประกวดหมู่บ้าน OTOP Village Champion (OVC) ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP) ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หลังจากนั้นได้รับรางวัล Thailand Homestay Standard 2014-2015 จากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ล่าสุดได้รับรางวัล Thailand Homestay Standard 2015-2017 ชุมชนบ้านโคกเมืองมีศักยภาพในด้านองค์ประกอบด้านพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านรางวัลที่ได้รับมากมาย จึงถือว่าเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการทำงานด้านการท่องเที่ยว

2.2 ผลการศึกษาแนวทางในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ในการจัดการชุมชนให้ยั่งยืนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ต้องช่วยกันอนุรักษ์วิถีชีวิตของชุมชน อนุรักษ์การแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมพื้นบ้าน ค้นหาเอกลักษณ์ของชุมชนให้มีความชัดเจน ช่วยกันอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณีของชุมชน ได้แก่ ประเพณีท่องเที่ยวปราสาทเมืองต่ำตามรอยอารยธรรมขอม และงานประเพณีของอีสาน "ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่" และนำเรื่องราวของชุมชนไว้สำหรับผู้ที่สนใจได้ศึกษา เช่น จัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชน ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นต้น 2. ด้านสิ่งแวดล้อม ปรับภูมิทัศน์ในชุมชนให้มีความสะอาดสมกับเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ปรับปรุงและเพิ่มป้ายบอกทางให้ชัดเจนตามจุดใหญ่ ๆ คนในชุมชนต้องร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอีกทั้งยังต้องช่วยกันรักษาป่าชุมชนเขาปลาย

บัดด้วย และ 3. ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนต้องมีการทำการตลาดให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหีบห่อผลิตภัณฑ์ และต้องพัฒนาสินค้าให้เป็นของกิน อีกทั้งยังต้องค้นหาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ชัดเจนที่จะนำเสนอความเป็นชุมชน ในการบริหารจัดการในระยะยาว จัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนเพื่อใช้เป็นสถานที่ถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความพร้อมในการทำงานด้านการท่องเที่ยว และต้องช่วยกันรักษามาตรฐานการบริการของกลุ่มโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนต้องเพิ่มการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ทำให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของชุมชนและมองภาพชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน และในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนต้องออกกระเป๋ายกการท่องเที่ยวออกมาให้ชัดเจนเพื่อถือปฏิบัติกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชุมชนเป็นสำคัญด้วย ผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษาเป็นโมเดลการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมืองในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงโมเดลการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมือง
ที่มา: สรุปโดยผู้วิจัย

อภิปรายผล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนบ้านโคกเมือง

ประเด็น		กลุ่มที่ให้สัมภาษณ์				
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5
1. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน	1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว					
	- ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ มีปราสาทเมืองต่ำ ภูเขาศักดิ์สิทธิ์บ้านโคกเมือง	✓	✓	✓	✓	✓
	- ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ เขาปลายบัด	✓	-	-	✓	✓
	- ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี	✓	-	-	-	✓
	- รมณ์ตระวังเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน	✓	✓	✓	✓	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น		กลุ่มที่ให้สัมภาษณ์				
		กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 5
1. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน	1.2 ด้านการบริการการท่องเที่ยว - การบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์มีระบบที่ดี	✓	-	-	✓	-
	- มีความพร้อมในการบริการนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นบริการที่พักโฮมสเตย์ ร้านอาหารของที่ระลึก	✓	✓	✓	✓	✓
	1.3 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว - การบริหารงานแต่ละฐานการเรียนรู้มีความเข้มแข็ง	✓	-	✓	✓	-
	- ขาดการบูรณาการงานร่วมกัน	✓	✓	-	✓	✓
	1.4 ด้านการตลาดทางการท่องเที่ยว - ด้านการตลาด เช่น การทำภาพประชาสัมพันธ์ การออกบูท เป็นต้น	✓	✓	✓	✓	✓
	- พัฒนาลินค้าที่น่าสนใจ ประยุกต์สินค้าให้มีขนาดเล็ก และคงความเป็นเอกลักษณ์	✓	-	✓	-	✓
	1.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน - ฐานการเรียนรู้ในชุมชน	✓	-	-	✓	✓
	- ขาดการเชื่อมโยงการระหว่างฐานการเรียนรู้	✓	-	-	✓	✓
2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	- ร่วมกันพูดคุย ระดมความคิด ค้นหาทิศทางในการทำการท่องเที่ยวในชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓

จากตาราง อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความโดดเด่นไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ จุดอ่อนยังไม่ได้พัฒนาให้เป็นที่รู้จักมากนัก สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวในชุมชนในการช่วยให้ชุมชนพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปได้ สอดคล้องกับทฤษฎี (ซูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ, 2544) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวจะประกอบด้วย ประการแรก สิ่งดึงดูดใจ ประการที่สอง สิ่งอำนวยความสะดวก และประการที่สาม การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยว ถ้าชุมชนมีองค์ประกอบทั้ง 3 ประการจะทำให้ชุมชนนั้นมีศักยภาพในการท่องเที่ยว และในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวก็ต้องระมัดระวังด้านสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดในชุมชนด้วย ต้องมีแผนรองรับเพื่อใช้ในการดูแลชุมชนต่อไปด้วย และต้องส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ และทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมให้ถ่องแท้ เพื่อเป็นการช่วยกันดูแลชุมชนต่อไปจึงจะเกิดความยั่งยืน

1.2 ด้านการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านโคกเมืองมีความพร้อมหลายด้านในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เช่น ศักยภาพทางแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพทางด้านการนำเที่ยว ศักยภาพด้านที่พัก ศักยภาพของร้านอาหาร ที่มีส่วนสำคัญทางด้านการท่องเที่ยว แต่ชุมชนบ้านโคกเมืองเองต้องมีการพัฒนาต่อไปเพื่อให้ชุมชนดำเนินงานไปได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ (อุษาวดี พูลพิพัฒน์, 2545) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า ชุมชนต้องดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถของชุมชน คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน ต้องตระหนักถึงผลกระทบที่มีต่อชุมชน ให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของ

ชุมชน และบูรณาการการทำงานให้สอดคล้องกันระหว่างด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่เข้ามาศึกษาดูงานเป็นหลัก ทำให้การกระจายรายได้ไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง และรายได้ส่วนใหญ่จะเข้าไปยังหน่วยงานกลางของชุมชน และเข้าไปยังกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน แต่ยังคงขาดการกระจายรายได้ไปยังส่วนอื่น ๆ

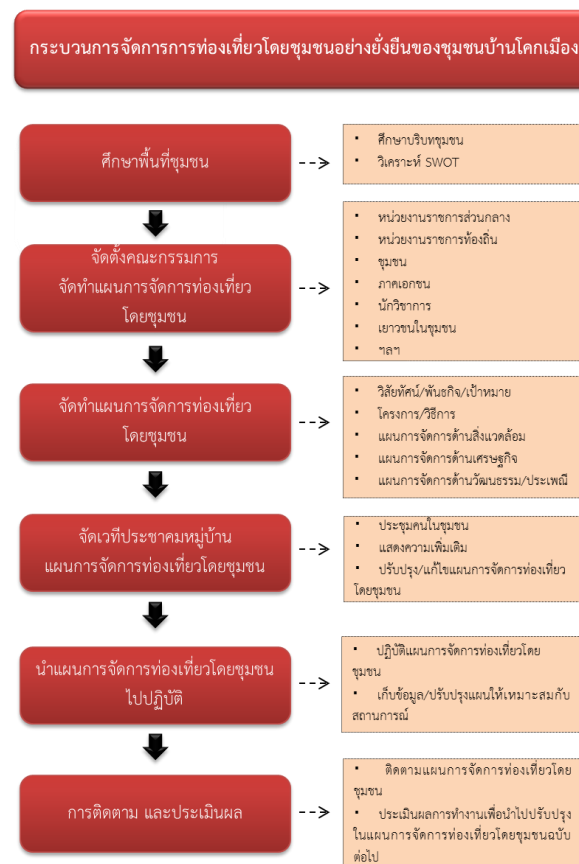
1.3 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ชุมชนจะดำเนินต่อไปได้ถ้าขาดการบริหารจัดการที่ดีก็ไม่มีที่ยืน ถ้าการบริหารจัดการดีก็เป็นการสร้างโอกาสที่ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก ชุมชนบ้านโคกเมืองมีการบริหารจัดการของแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะแตกต่างกันออกตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม ในชุมชนก็มีการบริหารจัดการตามหน่วยงานที่ดูแล การเปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการชุมชนต้องคำนึงถึงสิ่งที่ชุมชนต้องระมัดระวังในการดำเนินงาน และต้องวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้ดี และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวต้องอย่าละเลยความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สอดคล้องกับ (กฤษฎา โชติช่วง, 2555) กล่าวว่า ในการบริหารจัดการชุมชนต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ต้องให้ความรู้ให้แก่ชาวบ้าน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จึงจะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน ซึ่งชุมชนบ้านโคกเมืองต้องระมัดระวังในการทำงาน เพราะถ้าการทำงานเกิดความไม่โปร่งใสเกิดขึ้น ความขัดแย้งก็จะเข้ามา ชุมชนก็จะไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้

1.4 ด้านการตลาดทางการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านโคกเมืองยังมีจุดอ่อนด้านการตลาดที่แต่ละภาคส่วนต้องมาค้นหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ การนำผลิตภัณฑ์มาพัฒนาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจแก่ผู้ซื้อสินค้า สอดคล้องกับ (พิมพ์ระวี ไรจน์รุ่งสัจย์, 2553) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนต้องคำนึงถึงความเข้าใจถึงความเป็นชุมชน ต้องรู้หัวใจที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการทำงาน การทำงานต้องช่วยกันสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพราะการประชาสัมพันธ์โดยการพูดกันต่อปากเป็นช่องทางการตลาดที่ดีที่สุด ข้อดี คือ ไม่มีค่าใช้จ่าย

1.5 รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม กิจกรรมที่นำมาปรับใช้ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤษฎา โชติช่วง, 2555) ที่กล่าวว่า กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ลึกถึงการเป็นเจ้าของ และสร้างความผูกพันจนทำให้มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวใหม่อีกครั้ง ซึ่งจากการเก็บข้อมูลชุมชนบ้านโคกเมืองมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ดังนี้ 1. จัดทำเส้นทางจักรยาน 2. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเส้นทางภูเขาไฟ 3. เพิ่มกิจกรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ 4. ดึงวิถีความเป็นชุมชนเกษตรกรรมออกมา 5. ขยายกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มขึ้น

2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมือง จากผลการศึกษา และการวิเคราะห์ศักยภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนบ้านโคกเมือง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากแนวคิดของอุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) ที่ได้ให้หลักการการท่องเที่ยวชุมชนว่า การทำงานท่องเที่ยวให้ยั่งยืนนั้น ต้องมีการ

ทำงานร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมกันแก้ปัญหา และก็ต้องมาร่วมกันทำงาน วางแผนชุมชนเพื่อพัฒนาและขยายศักยภาพการท่องเที่ยว และท้ายที่สุดก็ต้องมีการวิจัยและติดตามผลเพื่อตรวจสอบการทำงาน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการทำงานต่อ ผู้วิจัยจึงจัดทำกระบวนการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนขึ้นเพื่อให้ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพูดคุย ระดมความคิด เพื่อหาทิศทางความชัดเจนในการที่จะทำงานท่องเที่ยวโดยการจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมือง เพื่อค้นหาทิศทางที่จะดำเนินงานให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และมีการพูดคุยกันของคนในชุมชน ซึ่งในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง จำเป็นต้องจัดทำแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม แผนการจัดการด้านเศรษฐกิจ และแผนการจัดการด้านวัฒนธรรม/ประเพณี เพื่อเป็นการวางกรอบ ตั้งกฎ ระเบียบ โครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันการทำงานของชุมชน ชุมชนยังขาดแผนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ที่จะใช้พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงโมเดลกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านโคกเมือง
ที่มา: ดัดแปลงจาก : ภูเกริก บัวสอน (2554) การฟื้นฟูตลาดเก่าในเมืองไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 คนในชุมชนต้องทำความเข้าใจรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวให้มีทิศทางเดียวกัน และต้องร่วมมือกันทำงานให้ชุมชนเดินหน้าต่อไป อีกทั้งร่วมกันค้นหาตัวตนที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งชุมชนมีความชัดเจนอยู่แล้วแต่ขาดการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนออกมาสู่ภายนอก

1.2 การบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานในท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ให้การทำงานในชุมชนเป็นด้วยความราบรื่น พุดคุยกันเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน

1.3 การทำงานต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น มีการเข้าไปศึกษาดูงานการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อสานความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน

1.4 ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาชุมชน ในมิติที่ชุมชนยังขาด หรือต้องการให้ช่วยเหลือ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาทางด้านการตลาด การจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชน และช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยมีนัยการตลาดลงพื้นที่เพื่อช่วยเก็บข้อมูล พุดคุยกับชุมชนเพื่อหาแนวทางในการทำการตลาดให้เหมาะสมกับชุมชนบ้านโคกเมือง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง กลุ่มตลาดเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวชาติทั้งในทวีปเอเชีย และทวีปยุโรปซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นลำดับต้น ๆ ให้เดินทางไปท่องเที่ยวชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บรรณานุกรม

กฤษฎา โชติช่วง. (2555). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอ

ปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2544). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำวาง. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ผู้จัดการออนไลน์. (2557). 12 เมืองต้องห้าม...พลาด พลาดไม่ได้กับ 12 เมืองน่าเที่ยว. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9570000125455>.

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

ภูเกริก บัวสอน. (2554). การฟื้นฟูตลาดเก่าในเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรมกับการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว 21. 4(ตุลาคม-ธันวาคม), 38-48.

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก. (2557). แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2559-2561 [เอกสารสำเนา]. บุรีรัมย์.